

Ungdomspsykopati och normbrytande beteende - finns det skyddande faktorer?

Leo Bäck & Matti Molin

Örebro Universitet

Sammanfattning

Ungdomspsykopati tillsammans med normbrytande beteende är ett utforskat ämne på uppgång. Denna studie undersökte ifall skyddsfaktorer i form av föräldraegenskaper och ungdomars anpassning till skolan påverkar psykopatiska drag och normbrytande beteende, var för sig och tillsammans. Data som har använts kommer från ett stort urval av ungdomar från skolor i en medelstor svensk stad. Resultaten visade att föräldrafaktorer endast predicerar en ökning i psykopatiska drag och normbrytande beteende. God anpassning till skolan minskade både psykopatiska drag och normbrytande beteende. Höga psykopatiska drag tillsammans med god anpassning minskade normbrytande beteende. Sammanfattningsvis spelar skolan och föräldrarnas egenskaper roll för utvecklingen av psykopati och normbrytande beteende hos ungdomar.

Nyckelord: *Ungdomar, Psykopati, Skyddsfaktorer, Normbrytande beteende, Föräldraegenskaper, Skolanpassning*

Handledare: Selma Salihovic
Psykologi C
VT2014

Youth psychopathy and delinquency – Are there any protective factors?

Leo Bäck & Matti Molin

Örebro University

Abstract

Youth psychopathy with delinquency is an unexplored subject on the rise. This study examined if certain protective factors, parenting and school adjustment affect psychopathic traits and delinquency both together and separately. The existing data comes from a large sample of adolescents from schools in a middle-sized Swedish town. The results show that parenting only predicts an increase in psychopathic traits and delinquency. A high level of school adjustment decreased both psychopathic traits and delinquency. High psychopathic traits together with a high level of school adjustment decreased delinquency. In conclusion, school and parenting both play a role in levels of psychopathic traits and delinquency in adolescents.

Keywords: Adolescents, Psychopathy, Protective factors, Delinquency, Parenting, School adjustment

Psychology C, Spring 2014. Supervisor: Selma Salihovic

Handledare: Selma Salihovic
Psykologi C
VT2014

Ungdomars psykopati och normbrytande beteenden

Att vara psykopat - en manipulerande, känslökall, och våldsam individ utan egentliga spärrar där impulsivitet och spänningssökande hör till vardagen (Hare, 1997). En individ som dessutom inte bara begår kriminella handlingar utan gör allt som krävs för att tillfredsställa sina egna begär och samtidigt lämnar spår av förstörda relationer efter sig. Men stämmer detta verkligen överens med verkligheten och vad är det i sådana fall som orsakar denna typ av individ? Kan man spåra skillnader hos personer med höga drag i psykopati tillbaka till någonting såsom exempelvis skolgång, lärare, föräldrelationer eller andra faktorer från uppväxtåren? Skulle dessa faktorer i sin tur tänkas vara skyddande eller snarare risker för individer med höga psykopatiska drag så är det viktigt att finna dessa så snart som möjligt för att motverka utvecklingen av psykopati och de kriminella handlingar som orsakas av dessa individer. Föräldrars olika egenskaper och beteenden i uppväxtår kan vara en viktig del av barns fostran - skulle dessa egenskaper och beteenden gentemot barn då även kunna leda till att motverka utveckling av psykopati eller minska kriminalitet hos individer med höga psykopatiska drag?

Psykopati är ett begrepp som innebär att en individ har ett impulsivt sätt med en oansvarig tendens, är manipulativ, arrogant, svekfull, verkar ha ett flackt känsloliv och en avsaknad av empati (Cooke & Michie, 2001). Psykopati mäts i dagsläget på olika sätt, men gemensamt är att det mäts genom poäng på dessa drag. Det har visat sig att psykopatiska drag är stabila över tid och att individer med högt i dessa drag uppvisar en högre grad av kriminellt beteende (Se t.ex Andershed & Skeem, 2004). Under de senaste åren så har mer och mer fokus riktats på huruvida detta begrepp även går att identifiera hos barn och ungdomar (Se t.ex Frick, 2009). Likheter har identifierats mellan barn som har högt i psykopatiska drag och vuxna som har högt i psykopatiska drag. Det vill säga att dessa barn uppvisar antisocialt, våldsamt och normbrytande beteende som är stabilt över tid. Detta lägger en skakig grund för

barnens framtid och därför är det intressant att kolla närmare på stabiliteten av psykopatiska drag, kopplingen till normbrytande beteende och ifall det finns skyddande faktorer som kan förhindra detta.

Ett flertal teorier pratar om hur viktigt föräldraskap är under en individs uppväxt, dem riktar in sig på att dåligt bemötande och bristfällig behandling av barn kan leda till normbrytande beteende, kriminalitet senare i livet, avsaknad av empati och en mängd ytterliga negativa attribut (Rutter, Giller & Hagell, 1998). John Bowlby (1951) formade sin anknytningsteori om hur närhet i yngre år påverkar barn senare i livet. Om barnet får ha ett kärleksfullt och utvecklande förhållande till speciellt sin mamma men även pappan och eventuella syskon så utvecklas barnets personlighet, karaktär och psykiska hälsa positivt. Om barnet däremot inte får en säker anknytning finns det en risk att det leder till framtida ångest, hämndbegär och ett behov av kärlek som det inte fått. I värre fall av brist på anknytning så är det större risk att det leder till psykiska sjukdomar och en oförmåga till att ha fungerande relationer med andra människor. Även Akers (1966) teori om socialt inlärande tar upp hur individen blir påverkad av grupper kring den, både kompisar och familj (Burgess & Akers, 1966). Teorin hänvisar till att kriminalitet, precis som alla andra beteenden är sådant som en individ lär sig. Precis som att barn lär sig att umgås med andra och passa in så kan dem istället lära upp ett kriminellt beteende. Detta sker genom att beteende uppmuntras eller stärks genom belöningar och bestraffningar eller genom att barnet tillsammans med andra individer kommunicerar och interagerar samt skapar situationer där utgången är kriminell. Att det är så att individers framtida kriminalitet går att spåra till föräldraskap och andra grupper i deras närhet under uppväxtåren är ett vida undersökt ämne. Exempelvis finns undersökningar som visar att goda föräldrelationer minskar frekvensen av våldsamhet (Henry, Tolan, Gorman-Smith & Schoeny 2012). Att ha ensamstående, unga föräldrar, vara född i en uppbruten familj, bli utsatt för emotionella eller fysiska övergrepp och allmänt bli åsidosatt av

föräldrarna kopplas till en ökning i normbrytande beteende, framtida kriminalitet och en ökning i antisocialt-beteende (Rutter m.fl., 1998). Eftersom att anknytningsteorin och teorin om socialt inlärande är applicerbart på ungdomar utan psykopati vore det intressant att se ifall det även stämmer överens för ungdomar med psykopatiska drag.

Ungdomars åsikter om skolan och deras skolmiljö kan vara länkat till hur normbrytande beteende utvecklas i ungdomsåren. Det finns stöd för att en hög grad av skolk och dålig attityd till skolan predicerar våldsamhet och annat normbrytande beteende (Henry, Tolan, Gorman-Smith & Schoeny, 2012). Studier har visat att klimat i skolan och dess struktur signifikant påverkar normbrytande beteende (Lo m.fl., 2011). Även andra faktorer är viktiga t.ex. skolans placering, vilka sorters elever den tar in och hur dess ledning agerar. Detta leder till en viss oklarhet och diskussioner om det är en bra skolmiljö som ökar ungdomars positiva känslor eller om de positiva känslorna påverkar skolmiljön. Det viktiga är att detta tillsammans leder till mindre störande beteende, mindre skolk och färre normbrytande beteenden (Rutter m.fl., 1998). Då det inte finns mycket forskning på ämnet ifall skolmiljön påverkar ungdomar med psykopatiska drag är det viktigt att undersöka hur elevernas egen uppfattning om skolan är och om det påverkar deras normbrytande beteende (Andershed & Skeem, 2004).

Antagandet att en personlighet ändrar sig ytterst lite under en livstid är trolig och därmed en indikation att det i många fall kommer vara så att en ungdom med höga drag utvecklar psykopati även i vuxen ålder. Vuxna med höga psykopatiska drag tenderar att ha höga psykopatiska drag även i ungdomsår (Salihovic et al., 2014). Eftersom att psykopati är stabilt över tid är det viktigt att se på relationen mellan psykopati och kriminalitet. I flera studier på brottslingar har det framkommit att en oproportionerligt stor del av de intagna på fängelser har tillräckligt höga drag i psykopati för att klassas som psykopater (Hare, 1997). I en studie på ungdomar med psykopatiska drag identifierades det att de som hade mer

psykopatiska drag brukade våld till en högre grad än andra grupper (Vaughn, Howard & Delisi, 2008). Höga psykopatiska drag i form av narcissism, impulsivitet och avsaknad av emotioner predicerade även våldsamma kriminella gärningar. De fann även att impulsivitet och narcissism påverkade prevalensen av fientlig aggression mer än andra faktorer. Förutom att kriminella med höga psykopatiska drag även inleder sin kriminalitet tidigare än andra brottslingar så är det större risk att det begås brott efter frigivning och att dessa begås snabbare efter frigivning än för individer med lägre psykopatiska drag (se t.ex. Andershed & Skeem, 2004). I en annan empirisk studie undersöktes riskfaktorer och skyddsfaktorer för utvecklande av våldsamt beteende och kriminalitet i en grupp av mellan- och högstadiel elever (Henry m.fl., 2012). Det visade sig att våldsamt beteende i åldrarna tretton till fjorton signifikant minskade med bättre föräldrakontakt. Dålig inställning till skolan och högre grad av skolk var istället signifikant associerat med mer våldsamhet och kriminella handlingar hos tretton till fjorton-åringar. Eftersom psykopati kan knytas till dessa gärningar som kostar samhället mycket pengar och resurser för allmänheten så är det viktigt att identifiera de faktorer som kan skydda ungdomar i riskzonen från en kriminell livsstil.

Skyddsfaktorer är egenskaper eller förhållanden hos en person eller dennes miljö som minskar sannolikheten för psykisk ohälsa vid exponering för risk. Skyddsfaktorer återfinns både hos individen (temperament, personlighet) och i miljön (föräldrars beteende, skola). Ungdomar med psykopatiska personlighetsegenskaper är vid särskild risk för att utveckla kriminalitet (Wooton, Frick, Shelton & Silverthorn, 1997; Oxford, Cavell & Hughes, 2003; se t.ex. Andershed & Skeem, 2004). Genom att tidigt identifiera barn och ungdomar som ligger i riskzonen för att utveckla psykopati öppnas åtminstone möjligheter att kunna arbeta med dessa redan i ett tidigt stadie. Detta kan i sin tur om möjligt hjälpa till i letandet efter skyddande faktorer som även därmed kan testas under individens utveckling. Skyddande faktorer behöver dock nödvändigtvis inte minska psykopatiskt beteende utan snarare minska

normbrytande beteende hos en individ med psykopatiska drag (Lynam & Salekin, 2010). De personlighetsdrag en psykopat har utvecklat går kanske inte att ändra på, men vad psykopaten gör med sitt liv och dess val kan påverkas av skyddande faktorer och då speciellt under uppväxten. I resultat efter undersökningar på ungdomar har det påtalats att skyddande faktorer har liten inverkan på psykopati och då bl.a. genom positivt föräldraskap (Se t.ex Lochman & Salekin, 2008). Studier har visat på att negativt föräldraskap leder till negativa konsekvenser för barn. Efter att ha blivit utsatt för fysiskt våld eller fått fysisk bestraffning av föräldrar uppvisades både större falskhet, manipulativa beteenden och antisociala tendenser hos ungdomar (Se t.ex Lochman & Salekin, 2008). En tydlig anledning till både våldsbrott och annan kriminalitet har visats vara dålig övervakning av föräldrar på vad barnen gjorde vilket ledde till eskalerande brottslighet även i senare ålder. Vidare ansågs bortstötande och känslolösa föräldrar påverka barnen till mer kriminalitet. I en retrospektiv studie på intagna psykopater på ett fängelse hittades att försummelse, dålig övervakning och brist i disciplin- inläring funnits i uppväxten hos de intagna (Farrington, 2006). Det finns trots detta många potentiella orsaker i ett föräldraskap eller avsaknad av dessa som kan vara anledningar till att vissa utvecklas till att begå kriminella handlingar i jämförelse med de som inte gör det.

Föräldraskap har undersökts där problem i uppförande kan förutspås hos barn som karaktäriseras av låg empati och känslolöshet (Wootton m.fl., 1997). Det som framkom var att barn med höga psykopatiska drag inte påverkas av skyddande faktorer, medan barn utan psykopatiska drag påverkas. Detta tyder på att barn med höga psykopatiska drag bryter i högre grad mot normer oavsett om de har goda föräldrarelationer eller kompisrelationer i uppväxten. I en annan studie undersöktes hur låg empati och känslolöshet hos barn påverkar uppkomsten av antisocialt beteende och ifall detta gör att barnen blir mindre mottagliga för positiv påverkan från föräldraskap (Oxford m.fl., 2003). Resultatet var att det finns barn som inte blir påverkade av föräldraskap. Denna grupp består av barn med låg empati och

känslolöshet där dåligt föräldraskap inte förutspår problem med uppförande (Oxford m.fl., 2003). Utifrån dessa resultat är det viktigt att undersöka om samma mekanism gäller för ungdomar. Beteendemässiga problem har kopplats samman med dåligt föräldraskap och familjeproblem i form av bortstötande tendenser och avsaknad av värme gentemot sina barn (Saltaris, 2002). Exempelvis framkom i en tidigare studie att ungdomar som upplevt relationen till föräldrarna som konfliktartad med låg grad av visad värme och kärlek från föräldrarna hade högre nivåer av okänslighet gentemot omgivningen (Pardini & Loeber, 2008). I studien framkom även att en stor orsak till att interpersonella personlighetsproblem såsom manipulativt beteende, känslöbrist och empatibrist utvecklas och ökar i ungdomsår är p.g.a. kommunikations- och samtalsproblem mellan föräldrar och ungdomar samt problem med uppförande hos ungdomar. Dessa egenskaper var även associerade med antisocialt beteende in i vuxenåren. Det har även i flertalet andra studier pekats på tydligheten i utvecklande av antisocialt beteende p.g.a. konflikter mellan ungdomar och föräldrar (Farrington, 2006). Ihållande personlighetsproblem in i vuxenåren har visats vara till stor del p.g.a. kommunikationsproblem mellan föräldrar och ungdomar vilket även påvisats i fler studier (Se t.ex. Salekin & Lochman, 2008). I en studie gjord på tvillingar jämfördes ungdomars relation med föräldrar uppmätt med självskattning från föräldrarna och hur denna påverkade impulsivt antisocialt beteende och avsaknad av rädsla hos barn (Blonigen m.fl., 2012). De lät barnen fylla i ett personlighetsformulär för att mäta psykopati. Resultaten som framkom visade på att impulsivt antisocialt beteende är signifikant associerat med ett flertal miljömässiga faktorer, bl.a. föräldraskap och skolmiljö. Vad som påverkar vad är däremot oklart då en korrelationsanalys användes i studien. Det behöver undersökas exakt hur och vilka faktorer det är som påverkar ungdomar, ifall ett beteende kan cementeras endast hos barn och att det är för sent att sätta in föräldra-interventioner hos ungdomar (Lynam & Salekin, 2010). Några viktig skyddande faktorer, baserade på tidigare studier är föräldrarnas

övervakning, den socioekonomiska statusen, individens intelligens och ifall den har en förälder som ej är åtalad (Farrington, 2006). En grupp vuxna män undersöktes, både låga och höga i psykopatiska drag om de skyddande faktorerna hade någon effekt för att minska kriminellt beteende. Bl.a. undersöktes om goda relationer inom familjen var relaterat till kriminalitet. Resultaten visade att goda familjrelationer korrelerade med minskat kriminellt beteende för hela samplet vilket då innefattar både de med lågt och högt i psykopatiska drag. Däremot specifikt för de inom gruppen med höga psykopatiska drag visade sig familjrelationer inte spela någon roll för det kriminella beteendet (DeMatteo, Heilbrun & Marczyk, 2005). Det råder en ovisshet om dåligt föräldraskap orsakar högre psykopatiska drag eller om höga psykopatiska drag leder till ett sämre föräldraskap och om de egenskaper och beteenden hos barnet som gör föräldraskapet så pass svårt att det blir dåligt. Vidare är även oklart om positiva föräldrafaktorer kan få psykopatiska drag att degraderas eller till och med försvinna. Detta pekar på att vidare forskning om skyddsfaktorer som minskar kriminalitet hos individer med höga psykopatiska drag krävs eller om riskfaktorer för dessa individer har större påverkan.

Slutsatsen som kan dras utifrån existerande litteratur är att skyddande faktorer för ungdomar med psykopatiska drag behöver utforskas i större utsträckning. Den nuvarande forskning som finns är tvetydig om skyddande faktorer existerar för dessa individer eller om skyddande faktorer enbart är till hjälp för personer som saknar höga psykopatiska drag. Skulle det finnas skyddande faktorer så är det viktigt att identifiera dessa så snart som möjligt för att kunna hämma utveckling av psykopatiska drag redan i tidig ålder hos de i riskzonen. Några av de faktorer som tänkbart kan vara skyddande kommer från föräldraskap och barn-föräldrarelation. Även här krävs mer forskning då få studier testat olika föräldraegenskapers effekt på individer med psykopatiska drag (För mer info se Andershed & Skeem, 2004). Framför allt saknas longitudinell forskning och undersökningar för att syna prediktorer för

utvecklande av psykopati snarare än bara samband mellan föräldraskap och ungdomar med psykopati (Wooton m.fl., 1997 & Oxford, Cavell & Hughes, 2003). Förslag om att mer undersökning krävs kring föräldrars värme, föräldrars övervakning, socialt samspel mellan föräldrar och barn samt skolans påverkan för att hitta potentiella faktorer som spelar in i utvecklingen av psykopati skulle behövas (Salekin & Lochman, 2008). Utifrån detta anser vi att det finns tydliga behov av vidare undersökning på detta område.

Syftet med denna studie är att utforska om föräldraskap och skolmiljö kan skydda ungdomar med psykopatiska egenskaper från normbrytande beteenden. De skyddande faktorer vi vill undersöka i studien är föräldrars värme, negativa reaktioner på avslöjanden, kyla och bortstötande gentemot sina barn, arga utbrott, kontrollbeteende, försök att förstå sina barn och ungdomars anpassning till skolan. De specifika forskningsfrågor vi ska undersöka är:

a) påverkar föräldrafaktorer och ungdomars anpassning till skolan psykopatiska drag hos ungdomar i åldrarna 13-16?

och b) påverkar föräldrafaktorer och ungdomars anpassning till skolan tillsammans med psykopatiska drag den mängd normbrytande beteende som uppvisas i åldrarna 13-16?

Enligt tidigare forskning förväntar vi oss att:

a) bra föräldraskap och att trivas i skolan predicerar lägre psykopatiska drag hos ungdomar i åldrarna 13-16.

och b) bra föräldraskap och att trivas i skolan predicerar mindre normbrytande beteende för ungdomar 13-16 år oavsett mängd psykopatiska drag.

Metod

Deltagare

Deltagare i studien kommer från en medelstor stad i Mellansverige. Alla skolor i det utvalda området fick erbjudande om att delta i studien. Studien baseras på tidigare insamlad longitudinell data till ett större projekt där alla elever från skolår fyra t.o.m. gymnasiet samt

föräldrar i hela kommunen deltagit i en enkätundersökning. Den ursprungliga studien genomfördes under en femårsperiod där ett mättillfälle per år genomförts och startade år 2001. Projektet ämnade undersöka om och hur elever och deras vänskapsrelationer samt föräldrarelationer påverkar ungdomsbrottslighet och anpassningsproblem. Vår undersökning tar del av insamlad data för skolår 7-9 vilket innebär att högstadiel elever fokuseras i studien. Efter att enkäten var ifylld så fick eleverna i årskurs 4-6 pengar till sin klasskassa och eleverna i högre åldrar deltog i en utlottning av biobiljetter. I vår undersökning används de två första mättillfällena av de longitudinella mätningarna. Vid det första mättillfället var det 978 deltagare, 483 pojkar (51.7%) och 452 flickor (48.3%), medelålder 14,22 (SD = .941). Vid det andra tillfället var det 948 deltagare, 492 pojkar (51.9%) och 456 flickor (48.1%), medelålder 15,19 (SD = .942). Således baseras resultatet på skillnader mellan mätning ett och mätning två och om enskilda faktorer påverkat dessa skillnader.

Material

Ungdomars beteenden

Psykopati. Vi använde Youth Psychopathic traits Inventory (YPI; Andershed, Kerr, Stattin, & Levander, 2002) för att mäta ungdomars psykopatiska personlighetsegenskaper. YPI är ett frågeformulär bestående av 50 frågor. Svartalternativen för varje fråga är 1-4, där 1 står för ”stämmer inte alls” och 4 står för ”stämmer mycket bra”. Frågorna kan delas in i tre olika faktorer likt de personlighetsfaktorer som vanligtvis indelas inom psykopati-begreppet. Första faktorn är *affektiva drag* och mäts som *ljugande, oärlig charm, storslagenhet* och *manipulation*. Den andra faktorn är *interpersonella drag* som innefattar *ytlig* och *okänslig framtoning* och besvaras i 15 frågor. Dessa frågor delas in i tre undergrupper vilka är avsaknad av känslor, ångerlöshet och okänslighet. Tredje faktorn är beteendemässiga personlighetsdrag som innefattar impulsivt och oansvarigt leverne och besvaras i 15 frågor. Frågorna delas in i undergrupperna impulsivitet, spänningssökande och oansvarighet.

Normbrytande beteende. Vi lät eleverna svara på en enkät med frågor om bl.a. normbrytande beteende. Det normbrytande beteendet är uppdelat i tre delar, rent normbrytande beteende, våldsamt beteende och missbruk, men dem kan även användas i sin helhet vilket vi har gjort. Frågorna har 5 svarsalternativ, som är 1 (nej, har inte inträffat), 2 (1 gång), 3 (2 till 3 gånger), 4 (4 till 10 gånger), 5 (fler än 10 gånger). Denna skala har validerats genom att prövas i ett svenskt sample (Magnusson, Dunér & Zetterblom, 1975; Kerr & Stattin, 2000). Eleverna fick svara på 15 frågor om *normbrytande beteende*. De tillfrågades om olika beteenden, där frågorna exempelvis var: ”Har du blivit fångad av polisen på grund av något du har gjort det senaste året?”, ”Har du, avsiktligt, förstört saker, som fönster, gatulyktor, telefonkioskbänkar, trädgårdar, etc. under det senaste året?”, ”Har du stulit någonting från någons fickor eller väska det senaste året?”, Eleverna fick svara på sex frågor angående *våldsamt beteende*, dem tillfrågades om olika beteenden, frågorna var exempelvis: ”Har du hotat eller tvingat någon till att ge dig pengar, cigaretter eller något annat under det senaste året?”, ”Har du varit med i ett gatuslagsmål i staden under det senaste året?”. Eleverna fick svara på tre frågor angående *missbruk*, dem tillfrågades om olika beteenden, frågorna var: ”Har du druckit så mycket öl, sprit eller vin så att du blivit full det senaste året?”, ”Har du rökt hasch (marijuana, cannabis) det senaste året?”, ”Har du använt någon annan drog utöver hasch (marijuana, cannabis) det senaste året?”.

Anpassning till skolan. Vi lät eleverna svara på en enkät om bl.a. anpassning till skolan. Frågorna har fem svarsalternativ som är olika för varje fråga. Svarsalternativen för de olika frågorna var: ”Mycket bra” till ”Mycket dåligt”, ”Nästan alltid” till ”Nästan aldrig”, ”Som bästa vänner” till ”Som fiender”. Ett lågt svar visar på bra anpassning och högt svar på dålig anpassning. Skalan har validerats genom att prövas hos ett svenskt sample (Kerr & Stattin, 2000). Eleverna fick svara på fem frågor om *anpassning till skolan*. De tillfrågades

om olika åsikter, där frågorna exempelvis var: ”Vad tycker du om skolan?”, ”Gör du så bra ifrån dig som du kan i skolan?”, ”Hur skulle du beskriva relationen mellan dig och skolan?”.

Föräldrars beteenden

Föräldrafaktorer. Vi lät eleverna svara på en enkät om bl.a. deras föräldrars beteenden. Föräldrafaktorerna är uppdelade i sex delar, *föräldrarnas arga utbrott*, *föräldrarnas försök att förstå*, *föräldrarnas uppvisade av värme, kyla – bortstötande*, *föräldrarnas kontrollbeteende* och *föräldrars negativa reaktioner på avslöjanden*. Svaren på frågorna för arga utbrott, kyla – bortstötande, värme och försök till förståelse är från 1-3 där ett ger lågt utslag i frekvens och tre högt. Negativa reaktioner på avslöjanden är 1-5, där ett innebär ingenting och fem innebär många. Kontroll hade svarsalternativ från 1-5 där ett innebar alltid och fem innebar aldrig. Dessa skalor är validerade i olika samples: Föräldrarnas uppvisade värme hos svenskt sample (Persson, Stattin & Kerr 2003; Tilton-Weaver, 2010). Kontrollbeteende i ett svenskt sample (Stattin & Kerr, 2000). Dåliga reaktioner till avslöjanden i ett svenskt sample (Kerr, Stattin & Trost, 1999). Kyla – bortstötande i ett svenskt sample (Persson, Stattin & Kerr, 2004). Eleverna fick svara på fem frågor om deras *föräldrars arga utbrott*. Frågorna var exempelvis: ”Blir väldigt arg och har ett utbrott?”, ”Skriker och bråkar med dig?”. Eleverna fick svara på fem frågor om deras *föräldrars försök till förståelse*. Frågorna var exempelvis: ”Pratar med dig omgående?”, ”Är tydliga med vad dem tycker, men är öppen för att diskutera?”. Negativa reaktioner till avslöjanden. Eleverna fick svara på sex frågor om deras *föräldrars negativa reaktioner på avslöjanden*. Frågorna var exempelvis: ”Har du någonsin berättat saker för dina föräldrar och sedan ångrat att du gjort det?”, ”Tar dina föräldrar upp sådant du berättat för dem i förtroende om och om igen?”. Eleverna fick svara på sju frågor om deras föräldrars *kyla – bortstötande*. Frågorna var exempelvis: ”Ignorerar dig om du försöker förklara?”, ”Är tyst och kall gentemot dig?”. Eleverna fick svara på fem frågor om deras föräldrars *Kontroll*. Frågorna var exempelvis:

”Behöver du dina föräldrars tillåtelse för att stanna ute på vardagskvällar?”, ”Om du går ut på en lördagskväll, måste du berätta för dina föräldrar i förväg om vem du ska umgås med och vad ni ska göra?”. Eleverna fick svara på sex frågor om deras *föräldrars värme*. Frågorna var exempelvis: ”Ger dig beröm utan en specifik anledning?”, ”Visar att de bryr sig om dig med ord och gester?”.

Procedur

Elever fick under skoltid besvara enkäter där testledare fanns på plats som presenterade enkätundersökningen. Etiska principer såsom frivilligt deltagande informerades samt att alla svar behandlas konfidentiellt och att alla elever var garanterade anonymitet. Lärare och annan skolpersonal lämnade klassrummet under tiden när enkäten besvarades så att eleverna skulle känna sig fria att besvara frågorna. Föräldrar fick även skicka in en enkät ifyllt i hemmet vartannat år som dem sen skickade hem i frankerade kuvert. Av dessa var det endast en procent av föräldrarna som inte ville att sitt barn skulle delta i undersökningen. Även här informerades att avhopp från studien tilläts ske om de inte längre behagade delta. Till vår studie har de föräldrarsvarade enkäterna inte använts. Vår undersökning har endast tagit del av enkäter ifyllda av elever mellan årskurs 7-9.

Analyser

Utvalda variabler undersöktes i analysprogrammet SPSS med regressionsanalyser för att se om dem beroende variablerna i studien påverkades av de oberoende. Dem beroende variablerna som användes var normbrytande beteende hos ungdomar och psykopatiska drag hos ungdomar uppmätt med YPI. De oberoende variablerna som testas är föräldrars värme gentemot sina barn, negativa reaktioner på avslöjanden, kyla och bortstötande mot sina barn, arga utbrott mot sina barn, föräldrars kontrollbeteende av sina barn, försök till att förstå sina barn och hur väl ungdomarna anpassar sig i skolan.

Resultat

Deskriptiv statistik

Alla inblandade variabler presenteras i Tabell 1. Som kan utläsas så har normbrytande beteende en signifikant positiv relation med psykopati, negativa reaktioner på avslöjanden, kyla och bortstötande, försök till förståelse, kontroll och anpassning till skolan.

Tabell 1

Korrelationer mellan normbrytande beteende, psykopatiska drag och skyddsfaktorerna.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	M	SD
1. Normbrytande beteende		.31**	.19**	.07	.09*	.05	.08*	.12**	.23**	.174	.350
2. Psykopati			.37**	.15**	.33**	.27**	.19**	.20**	.40**	.031	.411
3. Negativa reaktioner				.34**	.41**	.41**	.26**	.05	.26**	.562	.574
4. Värme					.32**	.39**	.52**	.09**	.30**	.377	.414
5. Kyla och bortstötande						.54**	.36**	.03	.21**	.304	.376
6. Arga utbrott							.22**	.04	.28**	.605	.497
7. Försök till förståelse								.16**	.27**	.404	.39
8. Kontroll									.25**	.903	.897
9. Anpassning till skolan										.89	.694

Not.M= Medelvärde; SD= Standardavvikelse.

** p < 0.01; * p < 0.05

Psykopati predicerar normbrytande beteende och vice versa. Resultatet från den linjära regressionsanalysen visade att ungdomarnas psykopatiska drag förklarar 9.5% av variansen i det normbrytande beteendet ($F(1, 720) = 75,870, p < .05$). Vidare kan normbrytande beteende förklara 9.8% av variansen i psykopatiska drag ($F(1, 680) = 73,950, p < .05$).

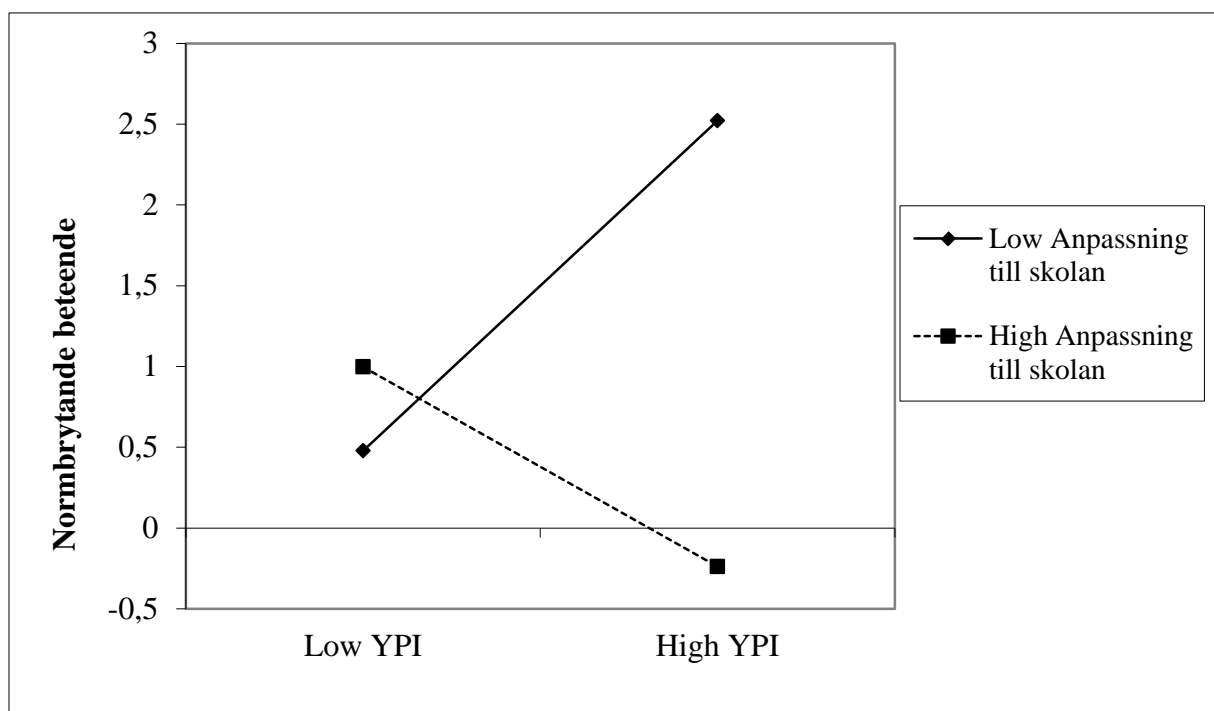
Föräldrafaktorer och Anpassning till skolan som predicerar psykopatiska drag. Vår första frågeställning var ifall föräldrafaktorer och anpassning till skolan påverkar psykopatiska drag hos ungdomar i åldrarna tretton till sexton. Resultatet från den linjära regressionsanalysen visade att föräldrafaktorerna tillsammans förklarar 9.9% av variansen i

ungdomars psykopatiska drag ($F(6, 663) = 12,179, p < .05$). Specifikt, ju mer föräldrar reagerar negativt på deras ungdomars kommunikation desto högre grad av psykopatiska drag hos ungdomar ett år senare ($\beta = .203, p < .05$). Ju mer föräldrar uppvisar kyla och bortstötande gentemot sina ungdomar desto högre grad psykopatiska drag hos ungdomar ett år senare ($\beta = .097, p < .05$). Ju sämre kontroll föräldrar har över vad sina ungdomar gör desto högre grad psykopatiska drag hos ungdomar ett år senare ($\beta = .176, p < .05$). Däremot påverkar inte föräldrars försök till förståelse, värme eller arga utbrott psykopatiska drag. Resultatet från den linjära regressionsanalysen visade att anpassning till skolan signifikant förklarar 8% av variansen i ungdomars psykopatiska drag ($F(1, 683) = 59.9, p < .05$). Bättre anpassning till skolan leder till lägre psykopatiska drag hos ungdomar ($\beta = -.284, p < .05$).

Föräldrafaktorer och Anpassning till skolan tillsammans med höga psykopatiska drag som predicerar normbrytande beteende. Vår andra frågeställning var ifall föräldrafaktorer och ungdomars anpassning till skolan tillsammans med psykopatiska drag påverkar den mängd normbrytande beteende som uppvisas. Resultatet från den linjära regressionsanalysen visade att föräldrafaktorer och psykopatiska drag tillsammans signifikant förklarar 10% av variansen i ungdomars normbrytande beteenden ($F(7, 705) = 12.304, p < .05$). Specifikt, högre psykopatiska drag predicerar normbrytande beteende ($\beta = .270, p < .05$) samt mer negativa reaktioner på avslöjanden innebär mer normbrytande beteende ($\beta = .130, p < .05$). Föräldrars värme, arga utbrott, kyla och bortstötande, föräldrars kontrollbehov och föräldrars försök att förstå påverkar inte normbrytande beteende hos ungdomar. Resultatet från den linjära regressionsanalysen visade att 10.9% av variansen ungdomars normbrytande beteenden förklaras signifikant av anpassning till skolan och psykopatiska drag tillsammans ($F(2, 718) = 43,821, p < .05$). Specifikt, högre psykopatiska drag innebär mer normbrytande beteende hos ungdomar ($\beta = .260, p < .05$) samt bättre anpassning till skolan innebär mindre normbrytande beteende ($\beta = -.123, p < .05$).

Interaktionsanalyser. För att kunna besvara den sista frågeställningen huruvida föräldrars beteenden och skolanpassning skyddar ungdomar med psykopatiska egenskaper från att utveckla kriminalitet genomfördes interaktionsanalys. Interaktionsanalysen gjordes för att kunna se hur de skyddande faktorerna tillsammans med psykopati interagerar för att påverka normbrytande beteende. Endast anpassning till skolan visade en signifikant interaktionseffekt (se Figur 1). Interaktionseffekten i Figur 1 innebär att individer med höga psykopatiska drag och god anpassning till skolan uppvisar mindre normbrytande beteende. Däremot individer med höga psykopatiska drag i kombination med dålig anpassning till skolan begår fler normbrytande handlingar. Negativa reaktioner på avslöjanden och anpassning till skolan visade enskild effekt på normbrytande beteende.

Figur 1. Interaktionseffekt för anpassning till skolan i kombination med psykopatiska drag och hur denna påverkar normbrytande beteende.

Diskussion

I denna studie ville vi undersöka om skyddande faktorer i uppväxtår kan leda till lägre psykopatiska drag för ungdomar i åldrarna tretton till sexton samt om deras normbrytande beteenden kan minskas tack vare skyddande faktorer i uppväxten.

De som har höga psykopatiska drag påverkas inte av hur föräldrar behandlar dem i ungdomsåren. Det enda som kan konstateras är att avsaknad av enskilda faktorer istället ökar psykopatiska drag. Detta pekar på att skyddande faktorer inte i den bemärkelsen är skyddande att de får psykopatiska drag att försvinna eller minska utan snarare behövs för att motverka utvecklingen av högre psykopati. Höga psykopatiska drag innebär en ökning i kriminalitet, samtidigt som kriminalitet ökar psykopatiska drag vilket gör förhållandet dubbelriktat. Bättre anpassning till skolan leder också till mindre kriminalitet hos ungdomar vilket tyder på att skolan är viktig för dessa, inte bara för utbildningens skull inför framtiden utan även för att motverka normbrytande beteenden. Psykopatiska drag i kombination med individer som inte klarar att anpassa sig till skolan är således befarade att hamna i kriminella kretsar eller utföra normbrytande handlingar. Utifrån dessa resultat i studien antas skyddande föräldrafaktorer inte påverka kriminellt beteende för individer med höga psykopatiska drag vilket är ett tecken på att graden av föräldrars inflytande under dessa individers uppväxtår kan ifrågasättas. Däremot spelar ungdomars anpassning till skolan roll för normbrytande beteenden vilket gör att skolans roll för barns utveckling av normbrytande beteenden behöver utforskas djupare.

Då resultaten stödjer liknande undersökningar inom ämnet kan det stärka påståenden om att det finns en grupp ungdomar som inte påverkas på samma sätt av föräldrafaktorer som andra ungdomar (Oxford m.fl., 2003). Skillnaden är att i den nuvarande studien så har hela psykopatispektrumet undersökts med hjälp av YPI-resultat, istället för att fokusera på endast låg empati och känslolöshet hos barn. Direkt påverkan av ungdomars självskattade anpassning till skolan predicerar både minskat normbrytande beteende och minskade psykopatiska drag. Samtidigt som psykopatiska drag predicerar normbrytande beteende är detta någonting som bör tas i beaktande och då även inkluderas som faktor i framtida undersökningar. Speciellt i de fall då skolmiljö och ungdomars upplevelse av skolan undersöks i relation till normbrytande beteende i allmänhet. Studien tillför också resultat angående föräldrars

egenskaper där det kan noteras att de undersökta faktorerna inte minskar psykopatiska drag. Sammanfattningsvis spelar föräldrars egenskaper roll för utvecklingen av psykopatiska drag, men inte som skyddande faktorer utan snarare som risk för att negativa egenskaper hos föräldrar predicerar en ökning i psykopatiska drag hos ungdomar.

De föräldrafaktorer som påverkade psykopatiska drag hos ungdomar kan vara viktiga för vidare undersökning, nämligen negativa reaktioner på avslöjanden, kyla och bortstötande samt sämre kontrollbehov. Dessa faktorer kanske inte minskar psykopatiska drag, men likväl är det viktigt att motverka utveckling av högre psykopatiska drag. Då psykopatiska drag predicerar normbrytande beteende och dessa föräldrafaktorer kan motverka utveckling av psykopatiska drag får det antas att dessa föräldrafaktorer även kan leda till mindre normbrytande beteende genom en motverkan av psykopatiska drag. Anledningen till att just dessa tre är avgörande för höga drag kan ha att göra med dess negativa natur. Den enda negativa faktorn som inte påverkade var föräldrars arga utbrott. Positiva faktorer såsom värme och försök till förståelse påverkade varken ökning eller minskning i psykopati. Detta kan ha att göra med mottagligheten för känslor där kärleksfulla föräldrar inte lyckas få en god relation med sina barn, medan de negativa faktorerna istället skapar en antisocial personlighet som bara ökar riskerna för att höja psykopatiska drag. De negativa faktorerna kan förslagsvis dessutom leda till att ungdomar med psykopatiska drag utvecklar strategier att undvika bestraffning och därmed även utveckla beteenden som i längden är destruktiva. Det skulle kunna innebära att agera normbrytande där dessa individer i egen mening utför normala handlingar för att klara vardagen och få tillfredsställelse av ett inlärt agerande, men beteendet egentligen kan vara skadliga för både dem själva och för allmänheten. Då det gäller hur anpassning i skolan predicerade minskning i normbrytande beteende så kan det vara för att om ungdomar trivs i skolan så är dem dels där, har något att fokusera på, kanske får vänner som också trivs i skolan och då inte vill uppvisa normbrytande beteende. Även att anpassning

till skolan predicerar en minskning i psykopatiska drag kan förklaras i liknande led, att om ungdomarna inte bara trivs i skolan och känner ett värde av att prestera så blir det inte lika lockande och möjligt att bryta mot normer. Utan även om de får vänner så kan de dels börja bry sig om andra och på så sätt minskar poängen på YPI och att de blir upptagna med fler aktiviteter som också förhindrar möjligheterna för normbrytande beteende. Något intressant var att det fanns en interaktion mellan psykopatiska drag och anpassning till skolan som visar att ungdomar som har höga psykopatiska drag uppvisar mindre normbrytande beteenden då dem känner sig anpassade i skolan. Här så kan vi dels gissa att det är av samma anledning som skolan minskar normbrytande beteende och psykopatiska drag var för sig, men spinna vidare och anta varför det minskar normbrytande beteende för just ungdomar med högt i psykopatiska drag. Det bör vara till stor del för att om en impulsiv och spänningssökande individ är i skolan under dagarna istället för att dra runt så minskar de faktiska tillfällena som finns att bryta mot normer. Om individen gör bra ifrån sig i skolan så kan dess grandiosa personlighet bli tillfredställd och om den har en kompis som går att manipulera så får individen ändå ut någonting av det. Ett mer positivt sätt att se på saken vore att individen som är nöjd och anpassad inte känner samma behov och trivs utan dem normbrytande beteendena.

Det vi kan se i den nuvarande studien är att föräldrafaktorerna som undersöktes inte spelar någon roll för hur ungdomar i åldrarna tretton till sexton med höga psykopatiska drag agerar normbrytande. Dessa resultat stödjer tidigare forskning inom området (Oxford m.fl, 2003; Se t.ex. Lochman & Salekin, 2008); att individer med höga psykopatiska drag inte är mottagliga för särskilda skyddande faktorer, men just dessa faktorer bidrar med ökat stöd för teorier kring ämnet. De som skyddas av dessa faktorer är istället ungdomar med låga psykopatiska drag där föräldrars beteende kan vara avgörande för utveckling av normbrytande beteenden från uppväxtåren. Skolans roll i förhindrandet av normbrytande beteende agerar som en skyddande faktor, i enlighet med teorier kring ämnet (Burgess & Akers, 1966). Fokus

i denna studie ligger på kriminalitet relaterat till psykopatiska drag i ungdomsår som även är analyserats med regressionsanalyser över tid för att kunna syna eventuella prediktorer. Data i tidigare undersökningar är framför allt analyserade med korrelationer där endast samband kunnat skådas utan att egentligen veta vad som påverkar vad. Tidigare studier har hittat liknande resultat som i den nuvarande studien (Wooton m.fl., 1997; Oxford m.fl., 2003) att det finns små grupperingar av barn och ungdomar som inte påverkas av sina föräldrarelationer utan begår normbrytande beteende även om det är bra i hemmet. En undersökning om antisocialt beteende (Granic & Patterson, 2006) hänvisar till att ungdomsåren är en turbulent tid där barnen går över till att bli mer autonoma och tar avstånd från sina föräldrar till större del. Då detta avståndstagande sker är det naturligt att föräldrarnas beteende påverkar mindre. Ungdomarna experimenterar med att bryta mot normer, ha nya kompisrelationer och att vara mer självständiga vilket leder till att även om ungdomarna har det bra i hemmet så ökar frekvensen av normbrytande beteende. Lynam & Salekin (2010) pekar på skillnader i naturligt agerande hos ungdomar jämfört med onaturligt där individer normalt under denna period lär sig hantera impulsivitet, antisocialt beteende och samhällsnormer i övergången till vuxenlivet. Under ungdomsåren är det mer normalt att individer begår brott och uppvisar antisocialt beteende, men att det som är intressant att hitta de som inte klarar denna övergång och istället för att arbeta bort detta beteende fortsätter uppvisa det in i vuxenåren (Granic & Patterson, 2006). Skolans roll har här en stor påverkan för att förmedla samhällsnormer och vad som förväntas av individer när de blir äldre vilket i sin tur leder till mindre normbrytande beteende.

I den nuvarande studien används ett stort urval vilket gör undersökningens validitet hög. Svaren från enkätundersökningarna analyserades med validerade mått och reliabla mätskalor för varje variabel vilket gör att resultaten från studien är både reliabla och valida. Studien baseras på liknande grunder som tidigare forskning och resultatet skiljer sig inte

heller från tidigare resultat gjorda på liknande variabler och frågeställningar. Analyserna är dessutom gjorda i SPSS vilket ger trovärdiga statistiska resultat. Undersökningen syftade till att se hur oberoende variabler påverkar beroende variabler vilket gör att regressionsanalyser är ett bättre val än enbart korrelationer där endast associationer mellan variabler kan utläsas. Medelvärdesjämförelser såsom ANOVA och t-test var inte heller intressant för den nuvarande studien då skillnader i medelvärde var irrelevant för syfte och frågeställning. Istället fokuserades analyserna på att se utvalda variablers påverkan på andra variabler och eftersom analyserna är framtagna med regressionsanalyser ges möjlighet till att dra slutsatser om vilka variabler som predicerar en effekt på utkomstvariablerna. Eftersom de utvalda skolorna till studien inte är slumpmässigt utvalda kan den externa validiteten ifrågasättas. Den generaliseringen som kan göras utifrån resultatet är fört liknande högstadieskolor i medelstora svenska städer. De resultat som vi funnit bör nödvändigtvis inte stämma för skolor i lägre eller högre åldrar eller för den delen större eller mindre städer där andra faktorer skulle kunna påverka annorlunda. Även fast skolorna är handplockade i ett specifikt område så är urvalet stort och undersökningarna utförda med reliabla mått och variabler. Detta kan tolkas som att ungdomar även i övriga delar av Sverige rimligtvis borde fungera liknande vilket gör att resultaten skulle gå att applicera även på dessa ungdomar.

Då det gäller forskning kring skyddande faktorer för ungdomar kan vi se att dem inte har samma verkan då psykopatiska drag kommer in i bilden. Om detta beror på de psykopatiska dragens natur, där individerna är impulsiva och ytliga med problem att ta sig an bestraffningar eller någon annan anledning är oklart. Föräldrarna har mer påverkan under barnets tidigare år (För mer info se Salekin & Lochman, 2008). Men det är viktigt att inte lägga alltför mycket tyngd på föräldrarna ifall deras barn har högt i psykopatiska drag i tonåren. Detta befriar inte föräldrarna från sitt ansvar, men det bör läggas mer fokus på att minska negativt beteende i form av dåliga reaktioner, arga utbrott och ett kallt och

bortstötande beteende under denna tid. Tillsammans med att se till ungdomars närmiljö i form av skolan, där dem lär sig utveckla sitt socialiserande, knyter nya kontakter, formar en uppfattning för auktoritet utanför familjen och spenderar mycket av sin tid. Att det är många faktorer av skolan som påverkar är självklart, dock så är det viktigt att se till att dela upp dem för framtida forskning och se vad det är som påverkar mest. Inte enbart anpassning till skolan och trivsel i stort utan även andra skolfaktorer såsom lärares roll, kompisrelationer i skolan och läras att agera självständigt och ha kontroll över sin vardag kan vara skolfaktorer som behöver undersökas för att kunna se vad som ligger till grund för att elever fungerar i skolmiljö och därmed minska normbrytande beteenden. Att föräldrafaktorer endast predicerar öknings i psykopatiska drag och normbrytande beteenden pekar på att det behöver läggas fokus på att se om det finns andra skyddande faktorer eller om de som finns behöver undersökas i yngre åldrar och därmed tidigare kunna lägga nödvändiga resurser för att motverka utveckling av psykopati. Viss forskning pekar på att föräldrafaktorerna påverkar unga barn, i så fall vid vilken ålder blir det försent att påverka? Att anpassning till skolan minskar både normbrytande beteende och psykopatiska drag hos ungdomarna öppnar upp för flertalet nya frågor. Varför är det såhär? Är det lärarna som påverkar eller är det kompisarna? Kan det vara det faktum att ungdomarna har någonstans de måste vara som minskar risken för spontant normbrytande beteende som är vanligt hos impulsiva förbrytare.

Referenser

- Andershed, H., Skeem, J. L., (2004). Psykopati: Aktuell teori och forskning. I Lidberg & N. Wiklund (Red.), *Svensk rättspsykiatri – Psykisk störning, brott och påföljd*, 455-506. Lund: Studentlitteratur.
- Blonigen, D. M., Carlson, M. D., Hicks, B. M., Patrick, C. J., Iacono, W. G. & McGue, M. (2012). Psychopathy Personality Traits and Environmental Contexts: Differential Correlates, Gender Differences, and Genetic Mediation. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*, 3, 209-227. DOI: 10.1037/a0025084
- Bowlby, J. (1951). Adverse effects of maternal deprivation. *Bulletin of the World Health Organization*, 3, 359-413.
- Burgess, R. & Akers, R. L. (1966). A Differential Association-Reinforcement Theory of Criminal Behavior. *Social Problems*, 14: 363-383. DOI: 10.1525/sp.1966.14.2.03a00020
- Cooke, D. J. & Michie, C. (2001). Refining the Construct of Psychopathy: Towards a Hierarchical Model. *Psychological Assessment*, 13, 171-188. DOI: 10.1037//1040-3590.13.2.171
- DeMatteo, D., Heilbrun, K. & Marczyk, G. (2014). Psychopathy, Risk of Violence, and Protective Factors in a Noninstitutionalized and Noncriminal Sample. *International Journal of Forensic Mental Health*, 4, 147-157. DOI: 10.1080/14999013.2005.10471220

- Farrington, D. P. (2006). Family Background and Psychopathy. I Patrick, Christopher J., (Red.), *Handbook of Psychopathy*, (s.229-250). New York, NY, US: Guilford Press
- Farrington, D. P., & Welsh, C. B. (2007) Saving children from a life of crime. New York, NY: Oxford University Press, Inc.
- Frick, P. J. (2009). Extending the Construct of Psychopathy to Youth: Implications for Understanding, Diagnosing, and Treating Antisocial Children and Adolescents. *The Canadian journal of Psychiatry*, 54, 803-812.
- Granic, I. & Patterson, G. R. (2006). Toward a Comprehensive Model of Antisocial Development: A Dynamic Systems Approach. *Psychological Review*, 113, 101-131. DOI: 10.1037/0033-295X.113.1.101
- Hare, R. D. (1997). *Psykopatens värld*. New York, NY: The Guildford Press.
- Henry, D. B., Tolan, P. H., Gorman-Smith, D. & Schoeny, M. E. (2012). Risk and Direct Protective Factors for Youth Violence. Results from the Centers for disease Control and Prevention's Multisite Violence Prevention Project. *American Journal of Preventive Medicine*, 43, 67-75. DOI: 10.1016/j.amepre.2012.04.025
- Lo, C. C., Kim, Y. S., Allen, T. M., Allen, A. N., Minugh, P. A. & Lomuto, N. (2011). The impact of school environment and grade level on student delinquency: A multilevel modelling approach. *Crime & Delinquency*, 57, 622-657. DOI: 10.1177/0011128709352232

- Loney, B. R., Frick, P. J., Ellis, M. & McCoy, G. M. (1998). Intelligence, Callous-Unemotional Traits, and Antisocial Behavior. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 20, 231-247. DOI: 10.1023/A:1023015318156
- Oxford, M., Cavell, T. A. & Hughes, J. N. (2003). Callous/Unemotional Traits Moderate the Relation Between Ineffective Parenting and Child Externalizing Problems: A Partial Replication and Extension. *Journal of Clinical and Adolescent Psychology*, 32, 577-585. DOI:10.1207/s15374424jccp3204_10
- Pardini, D. A. & Loeber, R. (2008). Interpersonal Callousness Trajectories Across Adolescence: Early Social Influences & Adult Outcomes. *Criminal Justice and Behavior*, 35, 173-196. DOI: 10.1177/0093854807310157
- Rutter, M., Giller, H. & Hagell, A. (1998). *Antisocial Behavior by Young People*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Salekin, R. T. & Lochman, J. E. (2008). Child and Adolescent Psychopathy: The Search for Protective Factors. *Criminal Justice and Behavior*, 35, 159-172. DOI: 10.1177/0093854807311330
- Salekin, R. T. & Lynam, D. R. (2010). *Handbook of Child & Adolescent Psychopathy*. New York, NY: The Guilford Press.
- Salihovic, S., Özdemir, M. & Kerr, M. (2014). Trajectories of adolescent psychopathic traits. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, Vol 36, 47-59. DOI: 10.1007/s10862-013-9375-0
- Saltaris, C. (2002). Psychopathy in Juvenile Offenders: Can Temperament and Attachment be Considered as Robust Developmental Precursors? *Clinical Psychology Review*, 22, 729- 752. DOI:10.1016/S0272-7358(01)00122-2

Vaughn, M.G., Howard, M.O. & DeLisi, M. (2008). Psychopathic personality traits and delinquent careers: An empirical examination. *International Journal of Law and Psychiatry*, 31, 407-416. DOI: 10.1016/j.ijlp.2008.08.001

Wooton, J. M., Frick, J. P., Shelton, K. K. & Silverthorn, P. (1997). Ineffective Parenting and Childhood Conduct Problems: The Moderating Role of Callous-Unemotional Traits. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 65, 301-308. DOI: 10.1037/0022-006X.65.2.292.b